ONDERZOEK NAAR DE KOSTPRIJZEN VAN POOTAARDAPPELEN, OOGST 1944

DEEL A

BEREKENING VAN DE KOSTPRIJZEN VAN ENKELE RASSEN EN KLASSEN

DOEL

De verbouw van aardappelen, hoofdzakelijk bestemd voor consumptie, en de teelt van pootgoed hangen nauw samen. De prijzen van het pootgoed behooren vastgesteld te worden op basis van de prijzen van de consumptieaardappelen. Derhalve heeft het weinig zin de kostprijzen van pootaardappelen afzonderlijk, dus los van de consumptieteelt, te berekenen. Het is doelmatiger bij de berekening van de kostprijzen der pootaardappelen uit te gaan van de prijzen en opbrengsten der consumptieteelt. Het onderzoek kan dan beperkt blijven tot het bepalen van de verschillen in kosten en opbrengsten van de pootgoedteelt in vergelijking met de consumptieteelt.

Deze opzet vereenvoudigt het onderzoek belangrijk en verhoogt tevens de betrouwbaarheid van het resultaat. De verkregen gegevens berusten n.l. vrijwel alle op schattingen die de telers aan de hand van een vragenlijst hebben verstrekt. Het bepalen van verschillen in kosten tusschen twee dergelijke nauw verwante teelten is met grootere betrouwbaarheid mogelijk dan het schatten van de totale kosten van elke teelt afzonderlijk.

Het doel van het onderzoek heeft zich dus beperkt tot het bepalen van de *kostprijzen van pootaardappelen* van een aantal bedrijven, *uitgaande van de geldopbrengst bij verbouw van consumptieaardappelen (resp. fabrieksaardappelen) op dezelfde bedrijven.*

Hierbij is gerekend op gemiddelde weersomstandigheden en op een gemiddelde oogstverwachting, gelet echter op die bijzondere productiebelemmeringen welke met zekerheid voor oogst 1944 zijn te voorzien.

WIJZE WAAROP DE GEGEVENS ZIJN VERZAMELD EN BEWERKT

1. Basisgegevens

De door ons bewerkte kostprijsboekhoudingen van een aantal landbouwbedrijven in verschillende gebieden waren niet voldoende gedetailleerd om de kosten van consumptie- zoowel als van pootaardappelen te berekenen.

In overleg met deskundigen is een uitvoerige vragenlijst opgesteld, inhoudende eenige tientallen vragen over de verschillen in kosten en hoeveelheden, in vergelijking met consumptieaardappelen.

Deze lijst is aan een aantal telers gezonden en is tesamen met een deskundige van het L.E.I., zoo noodig geassisteerd door een deskundige van den Keuringsdienst, ter plaatse ingevuld.

Het aantal bedrijven was als volgt over de gebieden verspreid:

Friesland	33
Noord-Holland	19
Zuid-Holland	10
Westelijk Noord-Brabant	9
Zeeland	8
Veenkoloniën	21

Het aantal rassen en klassen waarvan aldus een berekening was op te stellen, is te vinden in tabel I en II. Indien in een bepaald gebied van een ras minstens 4 waarnemingen in eenzelfde klasse voorkwamen, is tevens van dit gebied afzonderlijk een berekening gemaakt.

2. Wijze waarop de berekening is uitgevoerd

Zie hiervoor de staten I t/m VII alsmede de toelichting op de afzonderlijke posten dezer staten in bijlage I.

De gegevens op de vragenlijst hadden betrekking op gemiddelde groeiomstandigheden en op gemiddelde hoeveelheden bij een bemesting, welke in normalen tijd op het bedrijf gebruikelijk was. De berekening is in eerste instantie hierop gebaseerd. Daarna zijn de kosten en de opbrengsten gewijzigd in verband met de berekende waarschijnlijke oogstderving tengevolge van het tekort aan meststoffen.

Voor elk ras is voor elke klasse, waarvan minstens 4 waarnemingen waren, de *eindberekening als volgt opgezet:*

a. de *extra kosten van pootaardappelen* t.o.v. die van consumptieaardappelen zijn gespecificeerd vastgesteld en getotaliseerd.

b. dit bedrag is vermeerderd met de *geldopbrengst* van de *hoeveelheid consumptieaardappelen* die volgens opgave van den teler op hetzelfde perceel zou verkregen zijn.
Dit totaal (totaal III der staten I t/m VII) bevat dus behalve de totale kosten van pootaardappelen ook een ondernemersloon gelijk aan dat van consumptieaardappelen.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT BIBLIOTHEEK

c. Bij dit laatste totaal is een *extra ondernemersloon* geteld van resp. f 155,—, f 75,— en f 50,— per ha voor resp. de klassen A (waaronder AA en AB), B en C.

d. Van het aldus verkregen totaal (IV) is bepaald *de verhouding* (in %) tot de *totale geldelijke opbrengst* per ha. der opgegeven hoeveelheid *pootaardappelen bij verkoop tegen de thans vastgestelde prijzen.* De vastgestelde prijzen *in deze verhouding gewijzigd,* geven dus weer de prijzen waarbij — gemiddeld — genoemd extra ondernemersloon zou worden verkregen, indien de *geheele* hoeveelheid tegen deze prijzen kon worden verkocht.

Voorts valt nog het volgende op te merken.

a. De *geldopbrengst* der hoeveelheid pootaardappelen in de *klassen AA, A en AB* is berekend door de hoeveelheid van elk der maten te vermenigvuldigen met het *gemiddelde* van den vastgestelden *minimum- en maximumprijs* der betreffende maat. Hiertoe is op de staten I t/m VII de geldopbrengst zoowel bij verkoop tegen minimum- als tegen maximumprijzen berekend.

b. Er is uitgegaan van de *bestaande onderlinge verhouding* in de prijzen *der maten*; voor de klassen AA, A en AB is hiervoor dus de verhouding van het gemiddelde van den minimum- en maximumprijs genomen. Het was niet mogelijk om over de kostprijzen van elk der maten afzonderlijk uitspraak te doen.

c. *De fabrieksaardappelen* kunnen onder de huidige omstandigheden *gedeeltelijk als consumptieaardappelen* worden *verkocht.*
Voor oogst 1943 zou dit volgens opgave van het Bedrijfschap voor Aardappelen een hoeveelheid bedragen gelijk aan 44 % van de totale hoeveelheid fabrieksaardappelen. Daar bij de berekeningen van dit rapport ervan uitgegaan is, dat voor oogst 1944 de huidige abnormale omstandigheden nog zullen voortduren, wordt voor oogst 1944 eveneens een verkoop van 44 % tegen den prijs van consumptieaardappelen verondersteld.
Voor het ras *Eersteling* is de hoeveelheid consumptieaardappelen bij vroeg rooien opgegeven, daar zij aan de veiling worden geleverd. Voor de geldopbrengst is de *veilingprijs* op den gemiddelden pootgoedrooidatum van het betreffende perceel genomen, uitgezonderd twee bedrijven, waar de hoeveelheid van een uitgerijpt gewas was opgegeven.

d. Klasse AB is eenerzijds samengesteld uit perceelen die in klasse A waren goedgekeurd maar *na* den vastgestelden datum zijn gerooid en anderzijds uit perceelen die in klasse B waren gekeurd maar vóór den vastgestelden rooidatum van de A-klasse zijn gerooid. Bij klasse B en C zij erop gewezen dat voor enkele gebieden een rooidatum is vastgesteld terwijl dit bij de andere gebieden niet het geval is.

e. Het aantal waarnemingen was te gering om aan de hand van een frequentie-diagram een vollediger kostenbeeld te construeeren. Evenmin kon worden nagegaan in welke mate de onderzochte bedrijven in kosten en opbrengsten afwijken van het gemiddelde in het betreffende gebied.

3. Normalisatie van kosten en opbrengsten

De opgaven door de telers gelden in de eerste plaats het oogstjaar 1943. Daar bij een voorcalculatie moet worden uitgegaan van normale omstandigheden, zijn deze cijfers, zoo noodig, gewijzigd in cijfers die betrekking hebben op een normale oogstverwachting, m.a.w. op een normale te oogsten hoeveelheid en verdeeling hiervan over de maten, alsmede op normale weersomstandigheden waaronder de werkzaamheden worden verricht. Hierbij is van voldoende bemesting uitgegaan.

Van de kosten die veelal niet elk jaar of niet voor het geheele areaal gemaakt worden, zooals voor looftrekken en doodsproeien, is het gemiddelde over de jaren genomen.

De normale cijfers zijn eveneens in overleg met den teler vastgesteld.

4. Oogstderving

Daar het schatten van de geringere te oogsten hoeveelheid tengevolge van het tekort aan bemesting moeilijk is en veelal gaarne door den belanghebbende wordt aangegrepen om den toestand te ongunstig voor te stellen, is, zooals hierboven reeds is opgemerkt, uitgegaan van de bemesting die voor den oorlog op het bedrijf gebruikelijk was en van de daarbij behoorende te oogsten hoeveelheid. Hierop zijn gemakshalve de opgaven van den deelnemer gebaseerd.

Daarna is de berekening opgezet voor het geval van oogstderving tengevolge van het tekort aan meststoffen. Hierdoor worden enkele kosten, die van de te oogsten hoeveelheid afhankelijk zijn, lager. Het betreft de posten sorteeren, afleveren, plombekosten en rente (bijlage I).

De belangrijkste wijziging is echter de lagere geldopbrengst van consumptieaardappelen, waardoor de totale kosten (inclusief de winst op consumptieaardappelen) van pootaardappelen — bij de gevolgde wijze van berekening der totale kosten — dalen; hiertegenover staat dan de daling van de hoeveelheid pootaardappelen.

Het vaststellen van de oogstderving is — hoe belangrijk dit voor de eindbecijfering ook is — vooral door onvoldoende gegevens hierover slechts globaal mogelijk geweest. Als lichtpunt is hier echter te noemen, dat, in het kader van dit onderzoek, slechts het *verschil* in het percentage oogstderving tusschen consumptieaardappelen en pootaardappelen van belang is. Aangezien dit verschil niet groot werd geacht (voor vroeg

gerooid pootgoed 5 % der vóór-oorlogsche hoeveelheid gunstiger dan voor uitgerijpt gewas) was een vrij nauwkeurige oplossing hier wel mogelijk. De berekening is niet per bedrijf doch per gebied uitgevoerd. De gemiddelde opgegeven vóór-oorlogsche bemesting per gebied is gesteld tegenover de, voor oogst 1944, toe te wijzen hoeveelheid. Met dit verschil is, voor consumptie- en pootaardappelen afzonderlijk, het vermoedelijke percentage opbrengstvermindering berekend (bijlage III).

5. Kostenpeil

Als prijspeil der kostenelementen is dat van oogst 1943 aangehouden. Voor verbruiksartikelen, zooals ontsmettings- en sproeimiddelen, is de laatstbekende prijs genomen (bijlage I). Als loon is — in overeenstemming met rapport N°. 27 — het voor oogst 1943 werkelijk betaalde loon aangehouden, op grond van gedetailleerde cijfers uit verschillende gebieden. Voor een paarde-uur is f 0,50 gerekend.

6. Prijs uitgangsmateriaal

Voor uitgangsmateriaal uit eigen bedrijf is de prijs af-boerderij, welke bij verkoop gemaakt had kunnen worden, genomen. Meestal was dit de maximum telersprijs af-boerderij. Van het *aangekochte* materiaal is de huidige vastgestelde maximumprijs vermeerderd met de handelsmarge en de, door den deelnemer opgegeven, vrachtkosten.

Bij het uitgangsmateriaal van poterteelt zijn de kosten van bewaren gedetailleerd opgenomen en daarbij opgeteld. Van deze totale kosten zijn de kosten van het uitgangsmateriaal voor consumptieteelt afgetrokken.

Voor het uitgangsmateriaal van consumptieaardappelen zijn geen bewaarkosten opgenomen voor het geval deze in de kuil of hut worden bewaard. De prijs is in dat geval verhoogd met het vastgestelde bewaarloon van f 0,80 resp. f 1,30 (voor groep I) per 100 kg. Ook bij uitgangsmateriaal voor poterteelt had de najaarsprijs vermeerderd kunnen worden met het vastgestelde bewaarloon voor voorgekiemd pootgoed. Dit is niet geschied, omdat het laten voorkiemen door derden vrijwel niet voorkomt.

7. Kosten van bewaren en afleveren

Er is gerekend met aflevering vóór 1 November. Het verschil in kosten van aflevering spruit voort uit het verschil in de regeling in dit opzicht; voor de kosten voor afleveren van consumptieaardappelen wordt aan den teler een vergoeding gegeven, terwijl het afleveren van pootaardappelen aan de gebruikelijke laadplaats geheel voor rekening van den teler is.

8. Opbrengst bijproducten

Van de normale hoeveelheid pootaardappelen zijn opgegeven de hoeveelheid bovenmaats, benedenmaats en uitschot. De eerste hoeveelheid is tegen den prijs van consumptieaardappelen, de laatste twee zijn tegen veevoederprijs (f 2,20 per 100 kg) van de totale kosten afgetrokken.

9. Kosten van afgekeurde perceelen

De kosten van de afgekeurde perceelen moeten onder de kosten van de goedgekeurde perceelen worden opgenomen. Zou men in dit opzicht nauwkeurig te werk willen gaan, dan zou bekend moeten zijn in hoeverre bij uitgangsmateriaal van een bepaalde klasse, afkeuring, degradatie tot een lagere of wel promotie tot een hoogere klasse heeft plaats gehad.

Eenvoudigheidshalve zijn de kosten van de oppervlakte afgekeurd gewas gelijkelijk, dus onafhankelijk van de klasse, verdeeld over de oppervlakte goedgekeurd gewas. Deze berekening is niet per bedrijf, doch per gebied en per ras gemaakt.

10. Extra ondernemersloon

De teelt van pootaardappelen vraagt meer tijd en meer vakkennis van den bedrijfsleider. Bovendien zijn er meer kosten mee gemoeid en meer risico's aan verbonden. Alleen al op grond van deze factoren dient het te bereiken ondernemersloon grooter te zijn dan dat op consumptieaardappelen.

De kostprijs is berekend bij een extra ondernemersloon van f 125,— per ha voor de klassen AA, A en AB en f 75,— resp. f 50,— per ha voor klasse B resp. C. Voor de productiekosten van de voornaamste akkerbouwproducten voor oogst 1944 (rapport N°. 27) is voor elk gewas ook een prijs berekend bij een ondernemersloon van 20 % der totale kosten (afgerond op f 5,— per ha). De gemiddelde extra kosten van pootaardappelen liggen rond f 425,— per ha; 20 % dezer kosten zou een extra ondernemersloon van f 85,— per ha geven; de gekozen bedragen voor de klassen A, B en C liggen hierom heen. Er zij nadrukkelijk op gewezen, dat deze bedragen *slechts als voorbeeld* in de berekening zijn opgenomen, daar het vaststellen van het ondernemersloon niet tot onze taak behoort.

11. Niet of moeilijk te berekenen kosten en baten; handelsrisico

Het vroeg rooien van pootaardappelen, speciaal wanneer dit min of meer op groote schaal plaats heeft en bovendien samenvalt met andere oogstwerkzaamheden, doet het loon, door het tekort aan werkkrachten, aanzienlijk stijgen.

Dit heeft enkele gevolgen:

1. Het hooge loon komt ook op andere gewassen te drukken.
2. De werkzaamheden aan andere gewassen moeten soms eenigermate verwaarloosd worden.
3. Om niet te vervallen tot te veel dure losse krachten wordt thans meer personeel, ook gedurende den slappen tijd aangehouden. Hierdoor ontstaan de kosten van meer onproductieve uren. Voor de teelt van pootaardappelen geldt dit in sterker mate dan voor consumptieaardappelen. Genoemde factoren verhoogen den kostprijs.

In de berekeningen is verondersteld dat de *geheele* hoeveelheid pootaardappelen als zoodanig wordt verkocht. Dit is in feite niet het geval. Voor het opnemen van den invloed van het handelsrisico wordt verwezen naar hetgeen hierover is uiteengezet in deel B.

Volledigheidshalve zijn nog enkele kleine posten te noemen, die eveneens niet in de berekeningen zijn opgenomen, zooals b.v. meer telefoonkosten en advertentiekosten.

Tegenover deze kosten staan ook moeilijk te berekenen baten van vroeg-gerooide pootaardappelen n.l. als gevolg van het in gunstigen toestand achterlaten van het land. De waarde van de voedingsstoffen, welke in vergelijking met den verbouw van consumptieaardappelen (of laat gerooide pootaardappelen) in den bodem achterblijven, tesamen met de mogelijkheid van meerdere grondbewerking en de gunstiger mogelijkheid tot verbouw van een nagewas of vroeg te zaaien hoofdgewas is geschat en onder post 17 „Meerwaarde stoppel" opgenomen.

12. Resultaten

De kostprijzen zijn in tabel I per ras en per klasse opgenomen, onderscheiden naar klei- en veenkoloniaal gebied.

In de kostprijzen is een ondernemerswinst begrepen gelijk aan de gemiddelde ondernemerswinst die bij verbouw van consumptieaardappelen door dezelfde groep telers zou worden verkregen, alsmede een extra ondernemersloon van f 125,—, f 75,— en f 50,— per ha resp. voor de klassen A (AA, A en AB), B en C. Het overzicht betreft niet alle rassen en klassen. Voor het vaststellen der prijzen zijn de verkregen resultaten dus onvoldoende. Teneinde aan degenen die met dit laatste zijn belast een volledige basis te verschaffen, is in deel B van de onderzochte rassen een berekening gemaakt van de netto-winst van alle klassen alsmede van het ras als geheel. De berekening is per gebied opgezet; indien zulks voor eenzelfde ras in meerdere gebieden is gedaan, is het gewogen gemiddelde — naar maatstaf van de voor de keuring opgegeven oppervlakte — der gebieden berekend.

In den tekst onder Deel B en in bijlage IV is de gevolgde methode uiteengezet.

Hierboven werd reeds opgemerkt dat enkele kosten niet waren te becijferen. Hiertegenover moet gesteld worden, dat door de wijze waarop het materiaal is verzameld de kosten aan den hoogen kant en de opbrengsten aan den lagen kant zijn te achten. Van belanghebbenden is niet te verwachten, dat zij geheel en al objectieve cijfers zullen verstrekken, tenzij deze uit een volledige, sluitende kostprijsboekhouding zouden zijn verkregen. Echter dient te worden opgemerkt, dat de indruk is gevestigd, dat de bezochte deelnemers in dit opzicht een groote mate van betrouwbaarheid hebben getoond. Slechts voor enkelen geldt dat niet; van twee deelnemers, die kennelijk onbetrouwbare gegevens hebben verstrekt, zijn de cijfers niet opgenomen.

In hoeverre kosten en opbrengsten van de groep deelnemers afweken van het gemiddelde uit hetzelfde gebied, was niet te berekenen. De indruk is dat de deelnemers in elk der groepen tot de beste telers behooren.

TABEL I.

OVERZICHT VAN DE KOSTPRIJZEN (in gld. per 100 kg) VAN POOTAARDAPPELEN, OOGST 1944

Bij *volledigen* afzet tegen deze prijzen zou een *extra* ondernemersloon worden verkregen van resp. f 125,— f 75,—, en f 50,— per ha voor de klassen A, (AA, A en AB), B en C *boven* de winst die zou worden verkregen bij den verbouw van:

a. consumptieaardappelen (klei);

b. fabrieksaardappelen, indien 44 % zou kunnen worden verkocht als consumptieaardappelen (Veenkoloniën).

	Maten	AA		A	AB		B	C
		Klei	Veenkoloniën	Klei	Klei	Veenkoloniën	Klei	Klei
Groep I								
Eerstelingen	28/35	—	—	12,10	—	—	—	—
	35/55	—	—	10,—	—	—	—	—
Aantal waarnemingen ( )				(35)				
Groep II								
Bintje	28/35	—	—	12,39	11,82	—	10,13	9,28
	35/45	—	—	9,97	9,14	—	7,40	6,67
	45/60	—	—	9,37	8,47	—	6,71	6,01
Aantal waarnemingen ( )				(46)	(8)		(10)	(4)
Voran	28/35	—	11,05	—	12,76	9,63	—	—
	35/45	—	9,05	—	9,87	7,34	—	—
	45/60	—	8,56	—	9,15	6,77	—	—
Aantal waarnemingen ( )			(7)		(4)	(5)		
Triumf	28/35	—	8,90	—	—	—	—	—
	35/45	—	7,29	—	—	—	—	—
	45/60	—	6,89	—	—	—	—	—
Aantal waarnemingen ( )			(4)					
Groep III								
Bevelander	28/35	—	—	13,69	—	—	—	—
	35/45	—	—	12,02	—	—	—	—
	45/60	—	—	10,57	—	—	—	—
Aantal waarnemingen ( )				(5)				
Eigenheimer	28/35	—	—	12,13	—	—	9,22	—
	35/45	—	—	10,65	—	—	7,66	—
	45/60	—	—	9,37	—	—	6,32	—
Aantal waarnemingen ( )				(26)			(12)	
Furore	28/35	17,54	—	15,83	—	—	—	—
	35/45	15,63	—	13,90	—	—	—	—
	45/60	13,98	—	12,23	—	—	—	—
Aantal waarnemingen ( )		(5)		(5)				
Record	28/35	—	12,03	—	—	—	—	—
	35/45	—	10,68	—	—	—	—	—
	45/60	—	9,50	—	—	—	—	—
Aantal waarnemingen ( )			(4)					
Groep IV								
Alpha	28/35	15,60	—	15,50	—	—	—	10.92
	35/45	13,56	—	13,23	—	—	—	8,67
	45/60	13,13	—	11,56	—	—	—	7,01
Aantal waarnemingen ( )		(4)		(8)				(4)
Noordeling	28/35	—	10,83	—	—	—	—	—
	35/45	—	9,36	—	—	—	—	—
	45/60	—	8,28	—	—	—	—	—
Aantal waarnemingen ( )			(6)					

RENTABILITEIT VAN DE KLASSEN GEZAMENLIJK VAN EENZELFDE RAS

DEEL B

DOEL

Het bij het onderzoek naar den kostprijs van pootaardappelen verzamelde cijfermateriaal geeft geen volledig overzicht van de kostprijzen van alle klassen, bij gebrek aan voldoende waarnemingen. Het cijfermateriaal betreft hoofdzakelijk de klassen AA, A en AB. Voor het beoordeelen van de winstgevendheid bij de huidige prijzen is het noodig over de winstgevendheid van *alle* klassen gezamenlijk een oordeel te kunnen vormen. Dit temeer omdat de vastgestelde prijzen weinig verband houden met de kostprijzen van elk der klassen afzonderlijk, waardoor de winst op de A-klassen in de practijk veel hooger is dan op de klassen B en C. De commissie was van oordeel, dat de huidige prijsverhoudingen tusschen de klassen, onafhankelijk van de hoogte van het prijspeil, wel als juist zijn te beschouwen. Het leek ons daarom gewenscht van de onderzochte rassen na te gaan de winstgevendheid per ha pootgoed bij het gemiddelde keuringsresultaat d.w.z. alsof op één ha de klassen A, B en C zouden zijn geteeld in dezelfde onderlinge verhouding als uit de gemiddelde keuringsresultaten over de laatste jaren in hetzelfde gebied blijkt.

Het resultaat hiervan is in tabel II weergegeven; ter onderscheiding zijn de door herleiding verkregen resultaten tusschen haakjes geplaatst. De resultaten dezer tabel kunnen ook gebruikt worden om de verhouding van de rentabiliteit der klassen en eventueel der rassen onderling te bezien. We leggen er echter den nadruk op dat het berekenen van elk der klassen afzonderlijk voor ons slechts een middel is geweest om de winstgevendheid van het ras als geheel te kunnen berekenen.

In hoeverre de onderlinge verhouding van de rentabiliteit der klassen, op deze wijze berekend, overeen stemt met die welke verkregen zou worden uit voldoende empirische cijfers is moeilijk te beoordeelen.

Rentabiliteit per ras en per klasse

Uit de rechtstreeksche berekeningen zijn de kosten en hoeveelheden voor één of meer andere klassen afgeleid. Hieruit is per ras van elke klasse berekend de extra winst die verkregen zou worden bij *volledigen* afzet tegen de vastgestelde prijzen, *boven* de winst die verkregen zou worden bij consumptieteelt. Hierbij is onderscheid gemaakt in 2 gevallen n.l. verkoop tegen minimum- en tegen maximumprijzen.

Het resultaat per ras is berekend door het resultaat der klassen A, B en C te middelen met de verhouding van de voor de keuring aangegeven oppervlakte als wegingscoëfficient.

Het gemiddelde van de gebieden is ook verkregen door weging naar maatstaf van de oppervlakte.

Daar de A-klasse in de laatste jaren niet steeds dezelfde splitsing heeft te zien gegeven, zijn AA, AB en B* bij de A-klasse opgeteld.

WIJZE VAN HERLEIDING DER EMPIRISCHE GEGEVENS

Er zijn verschillende teeltonderdeelen die voor de verschillende klassen vrijwel gelijk zijn te achten, zooals extra kosten voor het uitgangsmateriaal en voor het poten.

Van andere onderdeelen verschillen de kosten eenigszins, in verband met het verschil in rooidatum en de daarbij verkregen hoogere of lagere opbrengsten. De belangrijkste post voor herleiding is de hoeveelheid poters en de verdeeling daarvan over de potermaten. Als basis voor deze schatting hebben gediend: de hoeveelheden poters van de klasse(n) waarvan een rechtstreeksche berekening was opgezet; de hoeveelheid consumptieaardappelen uit de directe waarnemingen verkregen; de rooidata en de resultaten van een aantal rooiproeven. Voor de verdeeling over de maten is eveneens van de resultaten van rooiproeven uitgegaan, terwijl daarbij ook rekening is gehouden met de directe waarnemingen van dezelfde klasse van andere rassen of uit een ander gebied.

Voor details wordt verwezen naar de bijlagen V, VI en VII.

SYSTEEM VAN DE PRIJSREGELING

De in deel A berekende kostprijzen en de in deel B berekende winstgevendheid der onderzochte rassen zijn gebaseerd op den *volledigen* afzet van de poters tegen vastgestelde prijzen; hierbij is onderscheiden in 2 gevallen n.l. verkoop van de A-klasse tegen minimum- resp. tegen maximumprijzen.

Bij de huidige regeling van vaste prijzen *zonder* garantie voor den gemiddelden afzet dienen uiteraard de prijzen zoodanig gesteld te worden, dat gemiddeld over een aantal jaren de opbrengst van het als pootgoed verkochte gedeelte het verlies op den verkoop van het gedeelte tegen den prijs van consumptie- of fabrieksaardappelen of tegen veevoederprijs goedmaakt. De prijzen, waarmee dit bereikt kan worden, liggen uiteraard hooger dan bij een stelsel van gegarandeerden afzet van *al* het goedgekeurde pootgoed tegen een vasten prijs.

RESULTATEN

Deze zijn erg uiteenloopend. Gedeeltelijk is dit in overeenstemming met de verwachting, gedeeltelijk echter niet. Het laatste is ongetwijfeld te verklaren uit het geringe aantal waarnemingen. De schattenderwijze

verkregen opgave van vrijwel alle posten, tesamen met de gebrekkige gegevens voor de herleiding van kosten en hoeveelheden tot klassen waarvan rechtstreeksche gegevens ontbraken, hebben het ontstaan van de onverklaarbare verschillen in de hand gewerkt.

In deel A is er reeds op gewezen dat de indruk is gevestigd dat de deelnemers tot de beste telers behoorden. Hun kostprijzen zijn dus gunstiger dan het gemiddelde van het gebied.

In deel B geldt dit eveneens voor de extra winst der A-klasse; bij de klassen B en C ligt de situatie echter anders. Bij deze klassen is meestal het resultaat verkregen door herleiding van de hooge kosten van klasse A tot die van de klassen B en C. De klassen B en C vertoonen hierdoor een zeer ongunstig resultaat. Dit geeft van de onderzochte bedrijven, waar de B- of C-klasse als een tegenvaller gekwalificeerd kan worden, den toestand wel juist weer. Voor het keuringsgebied als geheel zijn de kosten per ha zoo goed als zeker minder hoog opgevoerd, speciaal die van het uitgangsmateriaal. Het gevolg is dat de klassen B en C veelvuldiger voorkomen maar op zichzelf beter rendeerend zijn.

Voor het berekenen van de extra winst voor de klasse als geheel is gebruik gemaakt van de gemiddelde keuringsresultaten van het *gebied*.

De ongunstige resultaten van de klassen B en C wegen hierdoor veel zwaarder dan wanneer het gemiddelde keuringsresultaat van de groep deelnemers gebruikt was. De extra winst per ras geeft hierdoor een te ongunstig beeld van de groep deelnemers.

Dit is tevens het geval voor het geheele gebied indien verondersteld wordt dat de winst per ha voor klasse A voor het gebied en voor de groep deelnemers gelijk is.

TABEL IIA

OVERZICHT VAN DE EXTRA WINST (IN GLD. PER HA) PER RAS EN PER GEBIED, WAARVAN IN DE STATEN I T/M VII EEN BEREKENING IS OPGEZET

Dit bedrag stelt voor de extra winst, die op de onderzochte bedrijven gemiddeld verkregen zou worden bij volledigen afzet tegen de vastgestelde prijzen (I maximum prijzen; II minimum prijzen) **boven** de winst, die op deze bedrijven te behalen zou zijn bij consumptieteelt

Gebied	Klasse	Eersteling			Eigenheimer			Bintje			Furore			Alpha		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Friesland	A I . . .	1389	1853	464	1518	2115	597	1553	2152	599	1628	1754	126	1603	1907	304
	II . . .	1389	1401	12	1518	1173	—345	1553	1154	—399	1628	970	—658	1603	1050	—553
	B	1268	1625	(357)	1475	1452	(— 23)	1578	1643	65	1567	1593	(26)	1511	1541	(30)
	C	1185	1458	(273)	1431	1331	(—100)	1520	1427	(—93)	1459	1384	(—75)	1426	1472	(46)
	Geheele ras I	—	—	381	—	—	88	—	—	196	—	—	31	—	—	82
	Geheele ras II	—	—	237	—	—	—100	—	—	—84	—	—	—126	—	—	—72
Noord-Holland	A I . . .	1473	1937	464	1847	2450	603									
	II . . .	1473	1464	—9	1847	1356	—491									
	B	1374	1568	(194)	1703	1537	(—166)									
	C	1297	1528	(231)	1676	1474	(—202)									
	Geheele ras I	—	—	380	—	—	+432									
	Geheele ras II	—	—	58	—	—	—422									
Zuid-Holland	A I . . .	—	—	—	1448	2213	765									
	II . . .	—	—	—	1448	1244	—204									
	B	—	—	—	1241	1299	58									
	C	—	—	—	1352	1371	(19)									
	Geheele ras I	—	—	—	—	—	112									
	Geheele ras II	—	—	—	—	—	15									

Bintje					
Noord-Brabant			Zeeland		
1	2	3	1	2	3
1523	2506	983	1553	1916	363
1523	1354	—169	1553	1033	—520
1474	1291	—183	1531	1252	—279
1426	1353	— 73	1473	1384	— 89
—	—	540	—	—	—144
—	—	—162	—	—	—286

1 = totale kosten, 2 = totale geldopbrengst bij volledigen afzet tegen vastgestelden prijs, 3 = kolom 2 min kolom 1. Indien kosten en opbrengsten door herleiding zijn verkregen, is het saldo tusschen haakjes geplaatst. Het resultaat der geheele klasse is uiteraard gedeeltelijk uit empirische en gedeeltelijk uit herleide cijfers verkregen.

TABEL IIB

OVERZICHT VAN DE EXTRA WINST (IN GLD. PER HA) PER RAS EN PER GEBIED, WAARVAN IN DE STATEN I T/M VII EEN BEREKENING IS OPGEZET.

Dit bedrag stelt voor de extra winst, die op de onderzochte bedrijven gemiddeld verkregen zou worden bij volledigen afzet tegen de vastgestelde prijzen (I maximum prijzen; II minimum prijzen) **boven** de winst, die op deze bedrijven te behalen zou zijn bij consumptieteelt

Gebied	Klasse	Voran			Triumf			Record			Noordeling			Bevelander		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Veen-koloniën	A I . . .	1354	2177	(+823)	1233	2371	(1138)	1412	1930	(+518)	1174	2020	(+846)	—	—	—
	II . . .	1354	1138	(—216)	1233	1224	(— 9)	1412	1016	(—396)	1174	1132	(— 42)	—	—	—
	B	1330	1593	(+263)	1131	1273	(142)	1300	1283	(— 17)	1152	1372	(+220)	—	—	—
	C	1232	1386	(+154)	1094	1163	(69)	1237	1139	(— 98)	1128	1290	(+162)	—	—	—
	Geheele ras I	—	—	+380	—	—	+508	—	—	+113	—	—	+445	—	—	—
	Geheele ras II	—	—	+100	—	—	+ 72	—	—	—143	—	—	+107	—	—	—
Gelegen in verschillende gebieden	A I . . .	1788	2264	(+476)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1692	2094	+402
	II . . .	1788	1224	(—564)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1692	1172	—520
	B	1843	1679	(—164)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1667	1444	(—223)
	C	1719	1641	(— 78)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1577	1289	(—288)
	Geheele ras I	—	—	+ 9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	+ 13
	Geheele ras II	—	—	—230	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—356
Gemiddelde van de gebieden waarvoor deze berekening kan worden opgezet		Eersteling			Bintje			Eigenheimer								
	A I . . .	—	—	464	—	—	592	—	—	665						
	II . . .	—	—	0	—	—	—398	—	—	—300						
	B	—	—	264	—	—	— 63	—	—	— 6						
	C	—	—	249	—	—	— 86	—	—	— 63						
	Geheele ras I	—	—	380	—	—	156	—	—	134						
	Geheele ras II	—	—	135	—	—	—149	—	—	— 87						

1 = totale kosten, 2 = totale geldopbrengst bij volledigen afzet tegen vastgestelden prijs. 3 = kolom 2 min kolom 1. Indien kosten en opbrengsten door herleiding zijn verkregen, is het saldo tusschen haakjes geplaatst. Het resultaat der geheele klasse is uiteraard gedeeltelijk uit empirische en gedeeltelijk uit herleide cijfers verkregen.

STAAT I

BEREKENING VAN DE KOSTPRIJZEN VAN POOTAARDAPPELEN, OOGST 1944

		Eersteling A		
		Gem. alle bedrijven	Noord-Holland	Friesland
	Extra kosten			
1.	Pootgoed	121,57	77,89	147,88
2.	Poten	4,58	1,06	8,18
3.	Selecteeren	39,89	35,89	43,29
4.	Doodsproeien e.d.	19,46	39,22	1,61
5.	Rooien	3,09	2,—	0,86
6.	Bewaren (tot 1 Nov.)	28,39	42,57	12,92
7.	Sorteeren	49,33	56,03	49,20
8.	Afleveren	—	—	—
9.	Diversen	0,41	0,90	—
10.	N.A.K.	48,57	53,14	47,20
11.	Rente	6,31	6,17	6,22
12.	Risico afkeuren	11,40	15,34	—
13.	Subtotaal I	333,—	330,21	317,36
	Aftrek kosten			
14.	Sproeien	0,90	1,11	—
15.	Rooien	—	—	—
16.	Bewaren (tot 1 Nov.)	—	—	—
17.	Meerwaarde stoppel	0,53	—	—
18.	Diversen	1,42	2,95	—
19.	Subtotaal II	2,85	4,06	—
20.	Saldo extra kosten pootaardappelen (I—II)	330,15	326,15	317,36
21.	Opbrengst consumptieaardappelen	1 275,97	1 378,57	1 181,42
22.	Totaal III	1 606,12	1 704,72	1 498,78
23.	Opbrengst pootaardappelen (in kg per ha)	978	685	1 194
	28/35 mm	1 993	1 898	2 021
	35/55 mm	13 277	13 900	13 047
	bovenmaats	2 106	3 230	1 246
24.	Totaal	18 354	19 713	17 508
	Totaal III	1 606,12	1 704,72	1 498,78
25.	Extra ondernemersloon	125,—	125,—	125,—
26.	Totaal IV	1 731,12	1 829,72	1 623,78
27.	Af: Opbrengst kriel en uitschot	30,32	21,23	37,01
	bovenmaats	147,42	226,11	87,22
28.	Kosten pootaardappelen V	1 553,38	1 582,38	1 499,55
29.	Incl. omzetbelasting VI	1 569,07	1 598,36	1 514,70
30.	Opbrengst in gld bij minimum prijzen VII	1 418,15	1 463,53	1 400,58
31.	VII in % van VI	90 %	92 %	93 %
32.	VII min VI	— 150,92	— 134,83	— 114,12
33.	Opbrengst in gld. bij maximum prijzen VIII	1 876,25	1 937,48	1 852,62
34.	VIII in % van VI	120 %	121 %	122 %
35.	VIII min VI	+ 307,18	+ 339,12	+ 337,92
36.	Bij kosten VI worden de kostprijzen:			
	28/35 mm	12,10	11,94	11,83
	35/55 mm	10,—	9,87	9,78
37.	Aantal waarnemingen	35	16	16

STAAT II

BEREKENING VAN DE KOSTPRIJZEN VAN POOTAARDAPPELEN, OOGST 1944

		Bintje A				Bintje AB	
		Gem. alle bedrijven	Noord-Brabant	Zeeland	Friesland	Gem. alle bedrijven	Friesland
	Extra kosten						
1.	Pootgoed	246,45	188,98	207,71	280,50	280,98	280,50
2.	Poten	7,49	7,32	3,96	8,81	8,54	8,81
3.	Selecteeren	43,48	44,90	49,21	41,41	44,59	41,12
4.	Doodsproeien e.d.	9,95	15,59	12,65	8,94	19,06	26,62
5.	Rooien	18,56	9,20	22,49	23,55	8,14	15,98
6.	Bewaren (tot 1 Nov.)	3,83	5,82	4,63	0,19	2,89	—
7.	Sorteeren	44,95	64,66	44,98	40,49	65,98	60,90
8.	Afleveren	16,70	19,20	14,71	16,62	19,07	20,61
9.	Diversen	0,07	—	—	0,12	—	—
10.	N.A.K.	53,32	62,52	44,13	51,55	62,22	62,71
11.	Rente	8,90	8,38	8,09	9,44	10,23	10,35
12.	Risico afkeuren	17,91	33,28	42,58	—	20,66	—
13.	Subtotaal I	471,61	460,85	455.14	481,62	542,36	527,60
	Aftrek kosten						
14.	Sproeien	21,65	17,95	19,55	20,41	21,26	17,71
15.	Rooien	7,24	8,45	3,80	3,75	9,56	9,98
16.	Bewaren (tot 1 Nov.)	1,50	1,97	1,68	1,53	2,50	5,—
17.	Meerwaarde stoppel	27,70	14,35	22,21	35,95	28,42	39,49
18.	Diversen	0,29	—	—	0,07	—	—
19.	Subtotaal II	58,38	42,72	47,24	61,71	61,74	72,18
20.	Saldo extra kosten pootaardappelen (I—II)	413,23	418,13	407,90	419,91	480,62	455,42
21.	Opbrengst consumptieaardapp.	1 171,65	1 116,89	1 184,89	1 169,76	1 192,04	1 169,76
22.	Totaal III	1 584,88	1 535,02	1 592,79	1 589,67	1 672,66	1 625,18
23.	Opbrengst pootaardappelen (in kg per ha)						
	Kriel en uitschot	1 296	1 015	2 165	1 305	1 572	1 512
	28/35 mm	2 227	2 991	2 224	2 068	2 283	1 945
	35/45 mm	7 497	9 054	6 581	7 515	8 191	8 262
	45/60 mm	6 980	7 155	5 906	7 039	8 600	10 403
	bovenmaats	518	140	210	568	765	1 074
24.	Totaal	18 518	20 355	17 086	18 495	21 411	23 196
	Totaal III	1 584,88	1 535,02	1 592,79	1 589,67	1 672,66	1 625,18
25.	Extra ondernemersloon	125,—	125,—	125,—	125,—	125,—	125,—
26.	Totaal IV	1 709,88	1 660,02	1 717,79	1 714,67	1 797,66	1 750,18
27.	Af: Opbrengst kriel en uitschot	28,51	22,33	47,63	28,70	34,58	33,26
	bovenmaats	22,01	5,95	8,93	24,13	32,51	45,65
28.	Kosten pootaardappelen V	1 659,36	1 631,74	1 661,23	1 661,84	1 730,57	1 671,27
29.	Incl. omzetbelasting VI	1 676,12	1 648,22	1 678,01	1 678,63	1 748,05	1 688,10
30.	Opbrengst in gld. bij minimum prijzen VII	1 164,14	1 353,54	1 033,—	1 154,37	1 319,30	1 406,36
31.	VII in % van VI	69 %	82 %	61 %	69 %	75 %	83 %
32.	VII min VI	— 511,98	— 294,68	— 645,01	— 524,26	— 428,75	— 281,74
33.	Opbrengst in gld. bij maximum prijzen VIII	2 166,38	2 505,66	1 915,66	2 151,72	1 815,23	1 942,22
34.	VIII in % van VI	129 %	152 %	114 %	128 %	104 %	115 %
35.	VIII min VI	+ 490,26	+ 857,44	+ 237,65	+ 473,09	+ 67,18	+ 254,12
36.	Bij kosten VI worden de kostprijzen:						
	28/35 mm	12,39	10,51	14,—	12,50	11,82	10,68
	35/45 mm	9,97	8,46	11,27	10,06	9,14	8,27
	45/60 mm	9,37	7,94	10,58	9,45	8,47	7,66
37.	Aantal waarnemingen	46	9	6	27	8	4

STAAT III

BEREKENING VAN DE KOSTPRIJZEN VAN POOTAARDAPPELEN, OOGST 1944

	Bintje B			Bintje C
	Gem. alle bedrijven	Zeeland	Friesland	Gem. alle bedrijven (Zeeland)
Extra kosten				
1. Pootgoed	238,58	207,71	280,50	207,71
2. Poten	6,62	3,96	8,81	3,96
3. Selecteeren	35,52	27,53	29,73	29,38
4. Doodsproeien e.d.	6,82	10,64	5,13	—
5. Rooien	—	—	—	2,85
6. Bewaren (tot 1 Nov.)	—	—	—	—
7. Sorteeren	82,05	70,70	90,87	70,17
8. Afleveren	22,67	19,70	25,90	23,63
9. Diversen	—	—	—	—
10. N.A.K.	70,83	64,10	77,52	75,89
11. Rente	9,26	8,09	10,37	8,27
12. Risico afkeuren	23,31	40,67	—	40,83
13. Subtotaal I	495,66	453,10	528,83	462,69
Aftrek kosten				
14. Sproeien	7,91	15,89	—	—
15. Rooien	3,31	8,27	—	—
16. Bewaren (tot 1 Nov.)	—	—	—	—
17. Meerwaarde stoppel	3,67	9,17	—	—
18. Diversen	—	—	—	—
19. Subtotaal II	14,89	33,33	—	—
20. Saldo extra kosten pootaardappelen (I—II)	480,77	419,77	528,83	462,69
21. Opbrengst consumptieaardappelen	1 192,56	1 184,89	1 169,76	1 184,89
22. Totaal III	1 673,33	1 604,66	1 698,59	1 647,58
23. Opbrengst pootaardappelen (in kg per ha)				
Kriel en uitschot	932	1 464	705	2 502
28/35 mm	1 703	1 648	1 894	1 637
35/45 mm	7 819	6 911	9 604	5 927
45/60 mm	13 149	11 141	14 402	16 066
bovenmaats	2 588	1 360	2 857	3 166
24. Totaal	26 191	22 524	29 462	29 298
Totaal III	1 673,33	1 604,66	1 698,59	1 647,58
25. Extra ondernemersloon	75,—	75,—	75,—	50,—
26. Totaal IV	1 748,33	1 679,66	1 773,59	1 697,58
27. Af: Opbrengst kriel en uitschot	20,50	32,21	15,51	55,44
bovenmaats	109,99	57,80	121,42	134,56
28. Kosten pootaardappelen V	1 617,84	1 589,65	1 636,66	1 507,58
29. Incl. omzetbelasting VI	1 634,18	1 605,71	1 653,19	1 522,81
30. Opbrengst in gld. bij vastgestelde prijzen VII	1 435,60	1 251,62	1 642,55	1 384,33
31. VII in % van VI	88 %	78 %	99 %	92 %
32. VII min VI	— 198,58	— 354,09	— 10,64	— 138,48
33. Bij kosten VI worden de kostprijzen:				
28/35 mm	10,13	11,42	8,95	9,28
35/45 mm	7,40	8,34	6,54	6,67
45/60 mm	6,71	7,57	5,94	6,01
34. Aantal waarnemingen	10	4	5	4

STAAT IV

BEREKENING VAN DE KOSTPRIJZEN VAN POOTAARDAPPELEN, OOGST 1944

		Eigenheimer A				Eigenheimer B	
		Gem. alle bedrijven	Noord-Holland	Zuid-Holland	Friesland	Gem. alle bedrijven	Zuid-Holland
	Extra kosten						
1.	Pootgoed	246,42	319,99	150,94	277,03	175,72	150,94
2.	Poten	6,68	8,14	2,63	8,36	4,51	2,63
3.	Selecteeren	43,39	61,37	25,61	46,89	36,82	30,35
4.	Doodsproeien e.d.	6,14	15,18	1,15	4,84	1,06	0,14
5.	Rooien	20,28	39,02	3,08	23,52	—	—
6.	Bewaren (tot 1 Nov.)	1,35	4,75	2,70	—	4,73	7,10
7.	Sorteeren	38,11	41,55	26,90	39,71	54,65	48,86
8.	Afleveren	16,14	18,24	16,15	15,70	20,06	18,65
9.	Diversen	1,65	10,75	—	—	0,33	0,50
10.	N.A.K.	53,41	60,47	60,91	48,95	69,92	69,40
11.	Rente	8,67	11,59	5,80	9,30	7,36	6,57
12.	Risico afkeuren	21,08	31,70	45,82	—	36,06	46,45
13.	Subtotaal I	463,32	622,75	341,69	474,30	411,22	381,59
	Aftrek kosten						
14.	Sproeien	17,55	21,19	15,98	16,64	2,83	—
15.	Rooien	10,10	—	21,76	5,84	—	—
16.	Bewaren (tot 1 Nov.)	1,92	—	0,60	2,76	—	—
17.	Meerwaarde stoppel	24,14	3,52	18,10	32,56	—	—
18.	Diversen	—	—	—	—	—	—
19.	Subtotaal II	53,71	24,71	56,44	57,80	2,83	—
20.	Saldo extra kosten pootaardappelen (I—II)	409,61	598,04	285,25	416,50	408,39	381,59
21.	Opbrengst consumptieaardapp.	1 157,42	1 261,55	1 167,20	1 123,65	1 173,03	1 167,20
22.	Totaal III	1 567,03	1 859,59	1 452,45	1 540,15	1 581,42	1 548,79
23.	Opbrengst pootaardappelen (in kg per ha)						
	Kriel en uitschot	831	412	813	945	1 303	1 617
	28/35 mm	2 446	2 063	3 318	2 183	2 428	2 657
	35/45 mm	7 524	8 659	7 792	7 039	6 482	6 745
	45/60 mm	6 173	7 519	5 041	6 474	11 150	9 244
	bovenmaats	323	510	58	400	4 821	6 343
24.	Totaal	17 297	19 163	17 022	17 041	26 184	26 606
	Totaal III	1 567,03	1 859,59	1 452,45	1 540,15	1 581,42	1 548,79
25.	Extra ondernemersloon	125,—	125,—	125,—	125,—	75,—	75,—
26.	Totaal IV	1 692,03	1 984,59	1 577,45	1 665,15	1 656,42	1 623,79
27.	Af: Opbrengst kriel en uitschot	18,28	9,06	17,89	20,79	28,67	35,57
	bovenmaats	14,54	22,95	2,61	18,—	216,95	285,44
28.	Kosten pootaardappelen V	1 659,21	1 952,58	1 556,95	1 626,36	1 410,80	1 302,78
29.	Incl. omzetbelasting VI	1 675,97	1 972,30	1 572,68	1 642,79	1 425,05	1 315,94
30.	Opbrengst in gld. bij minimum prijzen VII	1 215,60	1 256,—	1 244,02	1 172,87	1 375,91	1 299,48
31.	VII in % van VI	73 %	69 %	79 %	71 %	97 %	99 %
32.	VII min VI	— 460,37	— 616,30	— 328,66	— 469,92	— 49,14	— 16,46
33.	Opbrengst in gld. bij maximum prijzen VIII	2 184,18	2 450,46	2 213,08	2 114,63	—	—
34.	VIII in % van VI	130 %	124 %	142 %	129 %	—	—
35.	VIII min VI	508,21	+ 478,16	+ 640,40	+ 471,84	—	—
36	Bij kosten VI worden de kostprijzen:						
	28/35 mm	12,13	12,75	11,19	12,29	9,22	9,02
	35/45 mm	10,65	11,19	9,83	10,79	7,66	7,50
	45/60 mm	9,37	9,84	8,64	9,49	6,32	6,18
37.	Aantal waarnemingen	26	4	6	15	12	8

STAAT V

BEREKENING VAN DE KOSTPRIJZEN VAN POOTAARDAPPELEN, OOGST 1944

	Alpha AA	Alpha A		Alpha C
	Gem. alle bedrijven	Gem. alle bedrijven	Friesland	Gem. alle bedrijven
Extra kosten				
1. Pootgoed	324,90	250,39	249,19	261,75
2. Poten	6,71	10,73	11,72	0,95
3. Selecteeren	31,35	51,27	54,84	36,26
4. Doodsproeien e.d.	—	—	—	0,29
5. Rooien	26,82	21,19	22,59	2,85
6. Bewaren (tot 1 Nov.)	1,40	—	—	1,02
7. Sorteeren	26,16	30,12	32,57	78,85
8. Afleveren	14,52	14,14	14,29	21,08
9. Diversen	—	—	—	—
10. N.A.K.	50,51	44,59	45,01	71,15
11. Rente	9,65	8,45	8,60	9,48
12. Risico afkeuren	82,75	9,02	—	116,65
13. Subtotaal I	574,77	439,90	438,81	600,33
Aftrek kosten				
14. Sproeien	21,02	23,05	22,46	—
15. Rooien	18,95	—	—	14,58
16. Bewaren (tot 1 Nov.)	0,90	5,24	5,99	—
17. Meerwaarde stoppel	30,19	29,93	33,04	4,15
18. Diversen	—	—	—	—
19. Subtotaal II	71,06	58,22	61,49	18,73
20. Saldo extra kosten pootaardappelen (I—II)	503,71	381,68	377,32	581,60
21. Opbrengst consumptieaardappelen	1 359,16	1 312,65	1 297,68	1 335,67
22. Totaal III	1 862,87	1 694,33	1 675,—	1 917,27
23. Opbrengst pootaardappelen (in kg per ha)				
Kriel en uitschot	592	1 199	1 082	2 062
28/35 mm	1 643	1 164	1 174	1 440
35/45 mm	6 289	3 900	3 824	4 720
45/60 mm	6 587	9 013	9 289	14 920
bovenmaats	478	1 680	1 545	7 665
24. Totaal	15 589	16 956	16 914	30 807
Totaal III	1 862,87	1 694,33	1 675,—	1 917,27
25. Extra ondernemersloon	125,—	125,—	125,—	50,—
26. Totaal IV	1 987,87	1 819,33	1 800,—	1 967,27
27. Af: Opbrengst kriel en uitschot	13,02	26,38	23,80	45,36
bovenmaats	20,32	71,40	65,66	325,76
28 Kosten pootaardappelen V	1 954,53	1 721,55	1 710,54	1 596,15
29 Incl. omzetbelasting VI	1 974,27	1 738,94	1 727,82	1 612,27
30. Opbrengst in gld. bij minimum prijzen VII	1 115,04	1 036,17	1 049,50	1 357,32
31. VII in % van VI	56 %	60 %	61 %	84 %
32. VII min VI	— 859,23	— 702,77	— 678,32	— 254,95
33. Opbrengst in gld. bij maximum prijzen VIII	2 421,75	1 880,79	1 906,72	—
34. VIII in % van VI	123 %	108 %	110 %	—
35. VIII min VI	+ 447,48	+ 141,75	+ 178,90	—
36. Bij kosten VI worden de kostprijzen:				
28/35 mm	15,60	15,50	15,20	10,92
35/45 mm	13,56	13,23	12,98	8,67
45/60 mm	13,13	11,56	11,34	7,01
37. Aantal waarnemingen	4	8	7	4

STAAT VI

BEREKENING VAN DE KOSTPRIJZEN VAN POOTAARDAPPELEN, OOGST 1944

		Voran AB	Bevelander A	Furore AA	Furore A
		Gem. alle bedrijven	Gem. alle bedrijven	Gem. alle bedrijven (Friesland)	Gem. alle bedrijven (Friesland)
	Extra kosten				
1.	Pootgoed	192,86	243,73	248,86	248,86
2.	Poten	5,08	7,61	8,35	8,35
3.	Selecteeren	36,01	52,80	46,67	52,76
4.	Doodsproeien e.d.	26,88	—	3,65	—
5.	Rooien	6,75	13,12	20,10	20,36
6.	Bewaren (tot 1 Nov.)	—	12,96	—	—
7.	Sorteeren	64,41	40,64	14,19	27,77
8.	Afleveren	19,75	15,37	11,25	13,07
9.	Diversen	—	4,—	—	—
10.	N.A.K.	63,75	51,71	36,51	41,60
11.	Rente	8,31	8,84	7 79	8 26
12.	Risico afkeuren	27,25	62,12	—	—
13.	Subtotaal I	451,05	512,90	397,37	421,03
	Aftrek kosten				
14.	Sproeien	12,60	8,19	18,16	13,53
15.	Rooien	11,33	—	—	—
16.	Bewaren (tot 1 Nov.)	3,23	0,16	4,—	—
17.	Meerwaarde stoppel	22,18	16,45	39,28	19,98
18.	Diversen	—	—	—	—
19.	Subtotaal II	49,34	24,80	61,44	33,51
20.	Saldo extra kosten pootaardappelen (I—II)	401,71	488,10	335,93	387,52
21.	Opbrengst consumptieaardappelen	1 431,84	1 224,58	1 259,02	1 259,02
22.	Totaal III	1 833,55	1 712,68	1 594,95	1 646,54
23.	Opbrengst pootaardappelen (in kg per ha)				
	Kriel en uitschot	911	1 051	734	765
	25/28 mm	—	—	47	—
	28/35 mm	2 524	2 681	1 701	1 684
	35/45 mm	8 354	7 569	4 808	5 596
	45/60 mm	8 871	5 115	4 698	5 791
	bovenmaats	566	324	131	423
24.	Totaal	21 226	16 740	12 119	14 259
	Totaal III	1 833,55	1 712,68	1 594,95	1 646,54
25.	Extra ondernemersloon	125,—	125,—	125,—	125,—
26.	Totaal IV	1 958,55	1 837,68	1 719,95	1 771,54
27.	Af: Opbrengst kriel en uitschot	20,04	23,12	16,15	16,83
	bovenmaats	24,06	15,39	5,90	19,04
28.	Kosten pootaardappelen V	1 914,45	1 799,17	1 697,90	1 735,67
29.	Incl. omzetbelasting VI	1 933,79	1 817,34	1 715,05	1 753,20
30.	Opbrengst in gld. bij minimum prijzen VII	1 370,02	1 172,19	842,95	969,52
31.	VII in % van VI	71 %	65 %	49 %	55 %
32.	VII min VI	— 563,77	— 645,15	— 872,10	— 783,68
33.	Opbrengst in gld. bij maximum prijzen VIII	1 883,50	2 094,09	1 855,81	1 753,78
34.	VIII in % van VI	97 %	115 %	108 %	100 %
35.	VIII min VI	— 50,29	+ 276,75	+ 140,76	+ 0,58
36.	Bij kosten VI worden de kostprijzen:				
	28/35 mm	12,76	13,69	17,54	15,83
	35/45 mm	9,87	12,02	15,63	13,90
	45/60 mm	9,15	10,57	13,98	12,23
37.	Aantal waarnemingen	4	5	5	5

STAAT VII

BEREKENING VAN DE KOSTPRIJZEN VAN POOTAARDAPPELEN, OOGST 1944

		Veenkoloniën				
		Voran AA	Voran AB	Triumf AA	Record AA	Noordeling AA
	Extra kosten					
1.	Pootgoed	164,83	164,83	168,86	245,87	196,45
2.	Poten	5,05	5,05	12,04	5,81	3,89
3.	Selecteeren	28,75	26,38	37,70	39,86	31,03
4.	Doodsproeien e.d.	—	—	—	—	—
5.	Rooien	24,53	12,37	20,23	29,25	20,42
6.	Bewaren (tot 1 Nov.)	19,45	23,07	47,19	22,82	14,26
7.	Sorteeren	28,18	29,96	26,78	26,06	24,56
8.	Afleveren	16,02	20,28	18,66	15,41	13,60
9.	Diversen	3,32	4,65	—	9,31	6,21
10.	N.A.K.	43,85	54,42	49,89	42,45	38,29
11.	Rente	6,68	6,82	7,63	8,74	6,97
12.	Risico afkeuren	41,98	41,72	30,89	61,16	19,38
13.	Subtotaal I	382,64	389,55	419,87	506,74	375,06
	Aftrek kosten					
14.	Sproeien	—	—	—	—	—
15.	Rooien	—	—	—	—	—
16.	Bewaren (tot 1 Nov.)	—	—	—	—	—
17.	Meerwaarde stoppel	16,36	13,27	9,09	18,64	22,42
18.	Diversen	—	—	—	—	—
19.	Subtotaal II	16,36	13,27	9,09	18,64	22,42
20.	Saldo extra kosten pootaardappelen (I—II)	366,28	376,28	410,78	488,10	352,64
21.	Opbrengst consumptieaardappelen	1 016,42	1 016,42	827,25	968,57	819,32
22.	Totaal III	1 382,70	1 392,70	1 238,03	1 456,67	1 171,96
23.	Opbrengst pootaardappelen (in kg per ha)					
	Kriel en uitschot	1 344	1 425	343	382	396
	25/28 mm	211	—	203	138	326
	28/35 mm	2 729	2 371	1 817	1 076	3 338
	35/45 mm	9 796	10 665	8 750	5 295	7 584
	45/60 mm	3 288	7 240	7 885	8 901	2 355
	Bovenmaats	—	—	268	1 070	—
24.	Totaal	17 368	21 701	19 266	16 862	13 999
	Totaal III	1 382,70	1 392,70	1 238,03	1 456,67	1 171,96
25.	Extra ondernemersloon	125,—	125,—	125,—	125,—	125,—
26.	Totaal IV	1 507,70	1 517,70	1 363,03	1 581,67	1 296,96
27.	Af: Opbrengst kriel en uitschot	29,57	31,35	7,55	8,40	8,71
	bovenmaats	—	—	8,04	32,10	—
28.	Kosten pootaardappelen V	1 478,13	1 486,35	1 347,44	1 541,17	a 1 288,25
29.	Incl. omzetbelasting VI	1 493,06	1 501,36	1 361,05	1 556,74	1 301,26
30.	Opbrengst in gld. bij minimum prijzen VII	1 076,37	1 311,13	1 195,09	1 027,37	1 070,47
1.	VII in % van VI	72 %	87 %	88 %	66 %	82 %
32.	VII min VI	— 416,69	— 190,23	— 165,96	— 529,37	— 230,79
33.	Opbrengst in gld. bij maximum prijzen VIII	2 518,73	1 838,30	2 874,07	2 414,18	2 294,74
34.	VIII in % van VI	168 %	122 %	211 %	156 %	176 %
35.	VIII min VI	+ 1 025,67	+ 336,94	+ 1 513,02	+ 857,44	+ 993,48
36.	Bij kosten VI worden de kostprijzen:					
	28/35 mm	11,05	9,63	8,90	12,03	10,83
	35/45 mm	9,05	7,34	7,29	10,68	9,36
	45/60 mm	8,56	6,77	6,89	9,50	8,28
37.	Aantal waarnemingen	7	5	4	4	6

TOELICHTING OP DE POSTEN DER STATEN I T/M VII

1. Pootgoed

Het verschil in kosten van uitgangsmateriaal voor pootaardappelen eenerzijds en voor consumptieaardappelen anderzijds varieert vrij sterk van gebied tot gebied en van ras tot ras. Dit is te verklaren uit het betrekkelijk geringe aantal waarnemingen. Uit de uiteenloopende schattingen omtrent de hoeveelheid, de klasse en de maten van het uitgangsmateriaal eenerzijds voor de teelt van poters en anderzijds voor die van consumptieaardappelen is dit verschil grootendeels te verklaren.

De post is als volgt samengesteld:

a. De waarde van het uitgangsmateriaal voor poterteelt

Dit bedrag is het resultaat van de opgegeven benoodigde hoeveelheid per ha., de klasse, de maten en den prijs.

Voor den prijs was het noodig te weten of — over de jaren genomen — alles uit eigen bedrijf werd verkregen dan wel gedeeltelijk werd aangekocht.

Voor pootgoed uit eigen bedrijf is de prijs af-boerderij, welke bij verkoop gemaakt had kunnen worden, genomen. Meestal was dit de maximum telersprijs af-boerderij. Deze had eigenlijk verminderd moeten worden met de plombe- en afleveringskosten. Daar dit zoowel voor pootaardappelen als voor consumptieaardappelen gold, maakte dit — als saldo — zeer weinig verschil, zoodat gemakshalve de vastgestelde prijzen (eventueel verminderd met de door de telers opgegeven marge) ongewijzigd zijn aangehouden.

b. De kosten van bewaren

Deze bestonden uit:

1. afschrijving, rente, assurantie en onderhoud van de bewaarplaats, afschrijving, rente en onderhoud van de kiembakjes, kosten voor verwarming en luisbestrijding.
2. loon en sociale lasten voor het stapelen der kisten, het omzetten of overstorten, afspruiten, uitschiften van slechte knollen en snijden; voorts de kosten van ontsmetten en extra sorteeren d.w.z. het sorteeren van kleinere maten dan de gebruikelijke.

Van het totaal dezer kosten a en b is afgetrokken:

c. De waarde van het uitgangsmateriaal voor consumptieteelt

Voor deze waarde waren uiteraard dezelfde opgaven noodig als onder *a* zijn genoemd. Deze waarde is alleen in de weinige gevallen dat ook voor consumptieteelt van voorgekiemd pootgoed zou worden uitgegaan, vermeerderd met de *kosten* van bewaren. In het andere geval is voor het bewaren het vastgestelde bewaarloon van niet-voorgekiemde pootaardappelen n.l. f 1,30 (klasse I) en f 0,80 (klasse II t/m IV) gebruikt.

Indien in een gebied van een bepaald ras voor meerdere klassen een berekening was opgezet, is van het bedrag van dezen post het gewogen gemiddelde berekend, hetwelk voor *elk* der klassen is opgenomen. Aldus zijn verschillen tusschen de klassen, die logisch geen reden van bestaan hebben en slechts een gevolg zijn van het geringe aantal waarnemingen, uitgeschakeld. Daar het telen van een A-klasse immers steeds het doel is, moet verondersteld worden, dat voor een B of C klasse even duur uitgangsmateriaal is gebruikt als voor het geval klasse A zou zijn verkregen.

2. Poten

Hier en daar werd aan het poten meer zorg besteed dan bij het uitpoten voor consumptieteelt.

3. Selecteeren

Opgegeven werd het aantal malen, het aantal uren dat per keer noodig was voor een bepaalde oppervlaktemaat, het uur- of dagloon en eventueel de premie die aan den selecteur werd toegekend.

4. Doodsproeien e.d.

Hieronder vallen de kosten van doodsproeien, looftrekken en het verschil in kosten voor gewoon sproeien.

5. Rooien

Het verschil tusschen de klassen waarvoor geen rooidatum was vastgesteld en consumptieaardappelen was meestal nihil.

Bij vroeggerooid pootgoed waren als regel de kosten per 100 kg hooger; daar de hoeveelheid per ha echter lager was, waren de kosten per ha somtijds lager.

6. Bewaren (tot 1 November).

Het bewaren van consumptieaardappelen geschiedt tot 1 November alleen in den zomerkuil. Voor de vroeggerooide pootaardappelen zijn deze kosten iets geringer. Daartegenover staan veelal extra kosten voor het transport van den zomerkuil naar de plaats van sorteeren.

7. Sorteeren

Hiertoe behooren afschrijving, rente en onderhoud van de sorteermachine en eventueel aandrijfkracht alsmede loon en sociale lasten.

Teneinde het vragenformulier niet te uitgebreid te maken, zijn geen aparte vragen over het sorteeren van consumptieaardappelen gesteld. Van enkele groote bedrijven zijn hierover gegevens verzameld en hieruit is de verhouding dezer kosten per 100 kg t.o.v. pootaardappelen berekend. Dit percentage is aan den lagen kant afgerond en op 30% gesteld. Door vermenigvuldiging der kosten per 100 kg met de hoeveelheid per ha, is het verschil per ha berekend.

8. **Afleveren**

Voor het afleveren van consumptieaardappelen wordt tot 1 November een vergoeding van f 0,10 per 100 kg gegeven. Deze vergoeding wordt niet bij het afleveren van pootaardappelen ontvangen, daar de kosten van afleveren aan de gebruikelijke laadplaats voor rekening van den verkooper zijn. Als verschil in kosten is hier derhalve een bedrag gerekend gelijk aan de hoeveelheid in de potermaten maal f 0,10 per kg.

9. Diversen

Gezien de gedetailleerde kostensplitsing bleven er vrijwel geen kosten over die onder dezen post gerangschikt moesten worden.

10. N.A.K.

Hieronder vallen het keuringsgeld (voor elk gebied een vast bedrag per ha) en de kosten voor plombeeren (een vast bedrag per 100 kg).

11. Rente

Er is verondersteld dat het omloopende kapitaal geleidelijk en evenredig oploopt van nihil tot de totale kosten. Er is daarom eenvoudigheidshalve 4% rente gerekend over de helft van het totaal der posten 1 t/m 10.

12. Risico afkeuren.

Van elk gebied is per ras vastgesteld hoeveel ha per 100 ha, die voor de keuring zijn aangegeven, gemiddeld over een aantal jaren zijn afgekeurd. De *extra* kosten dezer laatste oppervlakte zijn gelijkelijk — onafhankelijk van de klasse — verdeeld over het aantal ha dat is goedgekeurd. Voor bijzonderheden wordt verwezen naar bijlage II.

13. Subtotaal I.

Dit is het totaal der posten 1 t/m 12.

14. Sproeien

Bij vroeggerooide perceelen wordt in het algemeen één of meerdere keeren minder gesproeid dan bij een uitgerijpt gewas.

In enkele gevallen werd meer gesproeid dan voor consumptieaardappelen, welk verschil onder post 4 is opgenomen.

15. Rooien. 16. Bewaren (tot 1 November).

Zie hetgeen hierover onder 5 en 6 is opgemerkt.

17. Meerwaarde stoppel

Een vroeggerooid perceel laat meer voedingsstoffen in den grond achter dan een uitgerijpt gewas. Aangezien de bemesting van poot- en consumptieaardappelen geen of weinig verschil maakt, beteekent dit dat vroeggerooid pootgoed den grond rijker achterlaat dan consumptieaardappelen. Bovendien bestaat de mogelijkheid tot meer grondbewerking of tot verbouw van een nagewas. De waarde van deze invloeden tesamen is geschat.

18. Diversen. 19. Subtotaal II. 20. Saldo extra kosten pootaardappelen.

Hierover valt niets bijzonders op te merken.

21. Opbrengst consumptie- resp. fabrieksaardappelen

Dit bedrag stelt voor de geldopbrengst der opgegeven hoeveelheid consumptieaardappelen die op hetzelfde perceel zou zijn verkregen bij verkoop tegen den prijs die bij aflevering vóór 1 November geldt.

De hoeveelheid kriel en uitschot is tegen den vastgestelden prijs van f 2,20 per 100 kg gerekend.

De hoeveelheden die met het bedrag van dezen post correspondeeren, zijn opgenomen op bijlage IV.

Zooals in den tekst reeds is opgemerkt, wordt verondersteld, dat van de fabrieksaardappelen, evenals voor oogst 1943, 44 % als consumptieaardappelen zal kunnen worden verkocht.

Van het ras Eersteling is de veilingprijs op den gemiddelden pootgoed-rooidatum gerekend. De hoeveelheid is hiermede in overeenstemming en dus gelijk aan de opgegeven hoeveelheid pootaardappelen, uitgezonderd twee bedrijven waar de hoeveelheid van een uitgerijpt gewas was opgegeven. Daar ook bij dezen post een verschil tusschen het gemiddelde van twee klassen in *eenzelfde* gebied niet logisch was doch een gevolg van het geringe aantal waarnemingen is te achten, is dit verschil geëlimineerd door het gewogen gemiddelde der klassen te substitueeren, zooals ook bij de posten 1 en 2 is geschied.

22. Totaal III. 23. Opbrengst pootaardappelen (in kg per ha). 24. Totaal

Hierover valt niets bijzonders op te merken.

25. Extra ondernemersloon. 26. Totaal IV

Zie de opmerkingen hierover in den tekst onder 10.

De totale kosten vermeerderd met het extra ondernemersloon geeft totaal IV.

27. Af: opbrengst kriel en uitschot en bovenmaats. 28. Kosten pootaardappelen V. 29. Inclusief omzetbelasting VI.

De hoeveelheid kriel en uitschot is tegen f 2,20 per 100 kg, de hoeveelheid bovenmaats tegen den prijs voor consumptieaardappelen afgetrokken van het totaal IV. Daar de omzetbelasting 1 % bedraagt, is het bedrag van post 28 vermenigvuldigd met $\frac{100}{99}$ waardoor het bedrag van post 29 is verkregen.

30, 31, 32. Opbrengst in guldens bij minimumprijzen

Van de hoeveelheden onder 23 is de geldopbrengst berekend, indien de totale hoeveelheden tegen de vastgestelde prijzen (voor klasse A tegen de minimumprijzen) zouden worden verkocht. Van dit bedrag is de verhouding in % (post 31) en het verschil (post 32) t.o.v. het totaal van post 29 berekend.

33. 34. 35. Opbrengst in guldens bij maximumprijzen

Hier is voor klasse A de geldopbrengst bij verkoop tegen de vastgestelde maximumprijzen berekend. Voor klasse B en C is hier niets ingevuld.

36. De kostprijzen

Uit de verhouding van de geldelijke opbrengst tegen de vastgestelde prijzen tot het bedrag van post 29 volgt onmiddellijk de verhouding, waarin de vastgestelde prijzen moeten worden gewijzigd, opdat de geldopbrengst gelijk zal zijn aan het bedrag van post 29.

De kostprijzen die onder dezen post zijn vermeld, geven de vastgestelde prijzen (voor de A-klassen het gemiddelde van de minimum- en maximumprijzen) weer nadat deze in bedoelde verhouding zijn gewijzigd. Bij verkoop van de **geheele** hoeveelheid van de potermaten tegen deze prijzen zou behalve de winst op consumptieaardappelen gemiddeld een extra ondernemersloon van f 125,— voor de klassen AA, A en AB, f 75,— voor klasse B en f 50,— voor klasse C op de onderzochte bedrijven worden verdiend.

Bij het berekenen der kostprijzen is dus de *verhouding* van de prijzen der verschillende maten ongewijzigd gelaten.

37. Aantal waarnemingen

Hieronder is het aantal bedrijven vermeld, uit welker gegevens voor het betreffende ras en de betreffende klasse het gemiddelde is berekend.

EENIGE DETAILS BIJ DE WIJZE VAN BEREKENEN

1. Loon en sociale lasten

Het door den teler opgegeven werkelijke loon voor oogst 1943 is aangehouden.

De sociale lasten zijn berekend op 14,1 % van het loon.

Sinds het begin van de berekeningen voor dit rapport — November 1943 — is uit ons inmiddels verschenen rapport N°. 30 betreffende de loonen in den landbouw, dit percentage in overeenstemming met de laatste wijzigingen opnieuw te berekenen. Dit blijkt niet zoodanig af te wijken dat het een correctie van al het verrichte rekenwerk rechtvaardigde.

Daar het extra loon voor pootaardappelen grootendeels aan seizoen-arbeiders of losse arbeiders wordt betaald, is alleen van deze categorieën uit het basismateriaal van rapport 30 het percentage van contractjaar berekend. Dit bedraagt voor beide groepen gemiddeld 15 % en heeft op de volgende sociale lasten betrekking:

Invaliditeitswet (gerekend is f 0,60 op een weekloon van f 25,—), Land- en Tuinbouwongevallenwet, Ziektewet, Bijzondere Ongevallen Fonds, Kinderbijslagwet, Vereveningsheffing, Ziekenfondsenbesluit en Artikel 1638 c.B.W.

Volgens de landelijke regeling van 1 April 1943 bedraagt het aantal vacantiedagen ½ per maand d.i. een verhooging per gewerkt uur van 2 % van het loon.

Voor regenverlet is moeilijk een becijfering te maken. Voor selecteeren en sorteeren zal dit in het algemeen niet veel te beteekenen hebben, voor het vroegrooien evenmin. De conclusie luidt dus dat het percentage minstens 3 % te laag is gerekend.

2. Paardekosten

Er staan ons van verschillende gebieden gedetailleerde cijfers over paardekosten ter beschikking. De resultaten loopen van gebied tot gebied eenigszins uiteen.

Als gemiddelde is f 0,50 per paarde-uur genomen.

3. Ontsmettings- en sproeimiddelen

Onderstaande verbruikersprijzen zijn gebaseerd op de vastgestelde prijzen:

Aretan	f 6,46 per kg
Asepta zout	0,51 per kg
Koper „Bayer"	1,40 per kg

4. Kosten poterbewaarplaats

De afschrijving is evenals in rapport N°. 27 (kostprijzen akkerbouwproducten, oogst 1944) berekend als een percentage van de aanschafwaarde als nieuw. Daar de huidige bouwkosten niet door de telers konden worden opgegeven is bij het „Centraal Bureau" te Rotterdam opgave gevraagd van de nieuwbouwkosten van een aantal door dit Bureau gebouwde poterbewaarplaatsen. Hieruit is onderstaand bedrag per 100 kg uitgangsmateriaal berekend, hetwelk is toegepast op alle bedrijven.

Kosten van een bewaarplaats voor 35 000 kg

1o. *Afschrijving*

Aanschaffingskosten f 6500,—; gebruiksduur 30 jaar

Afschrijving per 100 kg. $\frac{6500,—}{30 \times 350} = $ f 0,60 (afgerond)

2e. *Rente*

4 % rente over de helft der waarde als nieuw.

$$\frac{4}{100} \times \frac{6500}{2 \times 350} = \text{f } 0{,}40 \text{ (afgerond.)}$$

3e. *Assurantie*

Premie 10 ‰ per jaar over de helft der waarde als nieuw.

$$\frac{10}{1000} \times \frac{6500}{2 \times 350} = \text{f } 0{,}10 \text{ (afgerond.)}$$

Totaal f 1,10 per 100 kg.

Indien de bewaring plaats vond in een niet-verbouwd gedeelte van een schuur e.d. is f 0,55 gerekend; voor een verbouwd gedeelte is f 0,75 per 100 kg gerekend.

5. Kosten sorteermachine

Aan een aantal handelaars is de laatst bekende prijs en de vermoedelijke levensduur van de belangrijkste der door hen verhandelde merken, al of niet in verschillende uitvoering, opgevraagd. Hieruit is de afschrijving berekend. Er is 4 % rente over de helft der waarde als nieuw gerekend.

Indien ons voor een door den teler opgegeven merk geen recente prijs bekend was, is de aanschafprijs vermenigvuldigd met den wijzigingscoëfficiënt, die voor landbouwwerktuigen in het algemeen in onze rapporten wordt toegepast.

6. Extra kosten van afgekeurde perceelen

De kosten, die voor een afgekeurd perceel boven die van consumptieaardappelen gemaakt moeten worden, zijn:

duurder uitgangsmateriaal, kosten van voorkiemen, extra kosten poten en kosten van aangifte voor de keuring.

Deze kosten, vermeerderd met de helft der kosten van selecteeren, zijn overgenomen van de gemiddelden per gebied, onderscheiden naar ras en klasse.

Het percentage afgekeurd gewas is als volgt berekend.

Van elk gebied is het percentage afgekeurd gewas *per ras* uit de gegevens van den Keuringsdienst, als gemiddelde van een aantal jaren, berekend.

Voorts is *van alle rassen* waarvan voor dat gebied een berekening is opgezet, het gemiddelde berekend. Tegenover dit gemiddelde is *eenzelfde gemiddelde* berekend van de groep telers die, in hetzelfde gebied, aan dit onderzoek hebben meegewerkt. Het provincie-percentage per ras is nu in deze verhouding omgerekend, waardoor het percentage, dat voor elk ras in de berekening is opgenomen, per gebied is verkregen.

De methode komt hierop neer:

De percentages, die als gemiddelde van de groep deelnemers voor elk ras zijn berekend gaven *verschillen* tusschen de rassen te zien die veelal niet representatief waren hetgeen te verklaren is uit het geringe aantal waarnemingen. Verondersteld is dat het provinciaal gemiddelde t.a.v. de *verschillen per ras* wel representatief was, zoodat dezelfde *verhouding* tusschen de rassen ook voor de deelnemers is gebruikt.

De provincie-gemiddelden zelf zijn niet gebruikt omdat het afkeuringspercentage in nauw verband met de totale kosten per ha gezien moet worden. Daar de onderzochte bedrijven gemiddeld genomen tot de beste behooren, zijn de percentages dezer bedrijven veel lager; de totale kosten per ha daarentegen zijn hooger dan het provincie-gemiddelde te achten. Het zou nu onjuist zijn om hierbij de hoogere kosten van afgekeurde perceelen, die voor de geheele provincie gelden, op te tellen.

Hieronder volgt een overzicht van de verhouding van de oppervlakte afgekeurde perceelen tot de totale oppervlakte pootaardappelen, berekend voor de bedrijven van de deelnemers aan dit onderzoek.

	Noord-Holland	Zuid-Holland	Westelijk Noord-Brabant	Zeeland	Friesland	Veen-koloniën
1. Eersteling	13	—	12	9	0	—
2. Bintje	16	23	13	15	0	—
3. Voran	—	—	14	16	0	18
4. Triumf	—	—	—	—	—	13
5. Bevelander	19	—	17	15	0	—
6. Eigenheimer	8	21	13	—	0	—
7. Furore	—	31	27	—	0	—
8. Record	—	—	—	—	—	18
9. Alpha	—	37	29	20	0	—
10. Noordeling	—	—	—	—	—	8
Verhouding afkeurings-percentage t.o.v. geheele provincie	67 %	62 %	47 %	50 % [1]	—	54 %

[1] voor Zeeland was dit percentage niet te berekenen; derhalve is het gemiddelde van Zuid-Holland en West Brabant — afgerond naar beneden omdat in Zeeland eenige vooraanstaande bedrijven hebben meegewerkt — genomen.

TOELICHTING OP HET BEREKENEN VAN DE PERCENTAGES OOGSTDERVING

Bij het berekenen van het percentage oogstderving moest met het volgende rekening worden gehouden.

a. Een N-tekort komt vooral tot uiting door een vervroegd afsterven en minder uitgroeien van het gewas. Gemakkelijk opneembare stikstof zal in 't begin van de groeiperiode nog tamelijk goed werken.

b. Uit enkele proefveldresultaten wordt de indruk verkregen, dat bij groen rooien de N-bemesting minder invloed uitoefent op de opbrengst dan wanneer het gewas volledig uitgroeit. Betrouwbare resultaten staan echter niet ter beschikking.

c. Vroeg te rooien aardappelen moeten in korten tijd zooveel mogelijk kunnen opnemen; de voedingsstoffen moeten dus in overvloed ter beschikking staan.

d. Uit de literatuur [1]) blijkt, dat het verloop van de voedselopname en van de drogestofproductie gedurende de geheele groeiperiode ongeveer parallel loopen en dit verloop relatief niet beïnvloed wordt door den voedselvoorraad en bemestingstoestand van den grond. M.a.w. wanneer bij rijprooien 20 % minder voedingsstoffen zijn opgenomen dan zal dit op elk tijdstip van de groeiperiode het geval zijn terwijl de drogestofproductie dan ook 20 % lager is.

e. In de practijk heeft men den indruk, dat de oogstderving het sterkst tot uiting komt bij geheel uitgroeien (in 1943 was de weersgesteldheid echter buitengewoon gunstig voor vroegrooien).

Op grond van bovenstaande overwegingen lijkt het verantwoord om voor groen gerooid pootgoed het oogstdervingspercentage 5 % lager te stellen dan voor uitgegroeide aardappelen.

Wanneer men nagaat welke bemesting vroeger werd toegediend (hieromtrent werd een vraag in het bij het onderzoek gebruikte formulier opgenomen) dan blijkt deze in vele gevallen boven de optimale N-gift te liggen (d.i. de N-gift, waarbij geen opbrengstvermeerdering meer optreedt). In dergelijke gevallen is voor zeeklei de optimale N-gift op 150 kg N per ha geschat. Verschillende practici zijn trouwens ook van meening dat de aardappelen vroeger veel zwaarder werden bemest dan noodzakelijk zou zijn voor het verkrijgen van een even hooge opbrengst.

Bij de berekening van het percentage oogstderving is tevens rekening gehouden met het feit, dat de laatste jaren meer gebruik wordt gemaakt van groenbemestingsgewassen terwijl men juist de gewassen die financieel de beste resultaten opleveren, zooals pootaardappelen, hiervan in de eerste plaats laat profiteeren. De invloed van deze groenbemesting is gemiddeld gelijk gesteld aan 20 kg N per ha.

Men kan aannemen, dat in de eerste plaats het N-tekort zijn invloed op de opbrengst zal doen gelden, terwijl er daarna nog een oogstdepressie zal optreden tengevolge van het weglaten van de fosfaatbemesting en dat eindelijk de door deze beide oorzaken reeds verminderde opbrengst nog zal afnemen doordat ook minder kali ter beschikking staat. Uit verschillende proefveldresultaten kan worden afgeleid (bijlage XXXVIII rapport 22,) dat op kleigrond bij een optimale bemesting van 150 kg N per ha de oogstderving bij een bemesting van 74 kg per ha (54 kg toewijzing voor oogst 1944 en 20 kg door groenbemesting) gemiddeld 13 % is. Dit moet nog met $\pm$ 2 % vermeerderd worden tengevolge van het „uitboeren" van den grond (enkele jaren achter elkaar onvoldoende N-giften).

Tengevolge van vermindering van de N-bemesting wordt de opbrengst dus gereduceerd tot 85 %.

Hoewel de invloed van het gedurende enkele jaren achterwege blijven van de fosfaatbemesting sterk afhankelijk is van den bemestingstoestand van den grond, kan eveneens uit proefveldresultaten worden afgeleid, dat de opbrengst gemiddeld met 4 % zal dalen. Door N- en P-tekort wordt de opbrengst dan berekend op $85 - \frac{4}{100} \times 85 = 81{,}6$ %.

Bij een kalitoewijzing voor 1944 van 64 % van de basisbemesting voor 1941/'42 kan worden aangenomen, dat de tengevolge van N- en P-tekort reeds sterk verlaagde opbrengst gemiddeld (sterk afhankelijk van het K-getal van den grond) met nog $\pm$ 2 % zal verminderen [2]). De opbrengst zou dan worden:

$$81{,}6 - \frac{2}{100} \times 81{,}6 = 80{,}0\ \%.$$

In bovenstaand geval moet voor oogst 1944 dus met een oogstderving van 20 % rekening worden gehouden.

Voor andere gevallen kan, indien de practijk- of optimale bemesting en de toewijzing voor 1944 bekend zijn, dezelfde berekening worden toegepast.

De uitkomst hiervan vindt men hierachter.

---

[1]) Dr. Th. B. van Itallie: „Het verloop van de opname van stikstof, fosforzuur en kali door verschillende gewassen te velde". Een literatuurbewerking.

[2]) Bij deze berekening is de z.g. wet der groeifactoren van Mitscherlich in acht genomen, en is geen rekening gehouden met de minimum-wet van Liebig (in welk geval geen oogstderving zou mogen worden berekend tengevolge van P- en K-tekort).

Ras		Noord-Holland	Zuid-Holland	Noord-Brabant	Zeeland	Friesland	Veen-koloniën
1. Eerstelingen	A	10 %	—	10 %	10 %	15 %	—
	consumptie	10 %	—	10 %	10 %	15 %	—
2. Bintje	A	15 %	15 %	10 %	15 %	15 %	—
	AB	—	15 %	10 %	15 %	15 %	—
	B	17½ %	—	—	17½ %	20 %	—
	C	—	—	—	20 %	—	—
	consumptie	20 %	20 %	15 %	20 %	20 %	—
3. Voran	AA	—	—	—	—	—	12½ %
	AB	—	—	10 %	15 %	15 %	12½ %
	consumptie	—	—	15 %	20 %	20 %	17½ %
4. Triumf	AA	—	—	—	—	—	12½ %
	consumptie	—	—	—	—	—	17½ %
5. Bevelander	A	10 %	—	10 %	10 %	—	—
	consumptie	15 %	—	15 %	15 %	—	—
6. Eigenheimer	A	10 %	15 %	10 %	—	15 %	—
	B	12½ %	17½ %	—	—	20 %	—
	consumptie	15 %	20 %	15 %	—	20 %	—
7. Furore	AA	—	—	—	—	15 %	—
	A	—	—	—	—	15 %	—
	consumptie	—	—	—	—	20 %	—
8. Record	AA	—	—	—	—	—	12½ %
	consumptie	—	—	—	—	—	17½ %
9. Alpha	AA	—	15 %	—	—	15 %	—
	A	—	—	—	10 %	15 %	—
	C	—	20 %	15 %	15 %	—	—
	consumptie	—	20 %	15 %	15 %	20 %	—
10. Noordeling	AA	—	—	—	—	—	12½ %
	consumptie	—	—	—	—	—	17½ %

BIJLAGE IV

OPBRENGST VAN CONSUMPTIEAARDAPPELEN, NA OOGSTDERVING, IN HOEVEELHEDEN EN IN GELD VAN ALLE RASSEN EN GEBIEDEN WAARVOOR IN DE STATEN I t/m VII EEN BEREKENING IS OPGEZET

Rassen	Friesland		Noord-Holland		Zuid-Holland		Zeeland		Noord-Brabant		Veen-koloniën		Verschillende gebieden	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Eersteling[1])	17 027	1 356	18 144	1 013	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bintje	26 330	2 306	—	—	—	—	26 851	4 973	25 600	1 313	—	—	—	—
Alpha	29 112	2 746	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eigenheimer	25 552	2 069	25 503	2 089	25 349	1 205	—	—	—	—	—	—	—	—
Furore	26 886	2 234	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bevelander	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24 470	2 834
Voran	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30 523	—	32 270	2 743
Record	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27 284	—	—	—
Triumf	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24 843	—	—	—
Noordeling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23 079	—	—	—

Eersteling[1])	f 1 181,42	f 1 378,57	—	—	—	—
Bintje	1 169,76	—	—	f 1 184,89	f 1 116,89	—
Alpha	1 297,68	—	—	—	—	—
Eigenheimer	1 123,65	1 261,55	f 1 167,20	—	—	—
Furore	1 259,02	—	—	—	—	—
Bevelander	—	—	—	—	—	f 1 224,58
Voran	—	—	—	—	—	1 431,84
Record	—	—	—	—	—	—
Triumf	—	—	—	—	—	—
Noordeling	—	—	—	—	—	—

I. Aantal kg voor consumptie geschikt. II. Aantal kg kriel en uischot.

[1]) Aantal kg en opbrengst in geld worden beïnvloed door één bedrijf in Friesland en één in Noord-Holland waarvan hoeveelheid en prijs van het uitgerijpt gewas genomen zijn. Het verschil in prijs per 100 kg (resp. ± f 6,60 in Friesland en ± f 7,30 in Noord-Holland) is te verklaren uit één dag verschil in rooidatum.

Algemeen is n.l. de veilingprijs van 3 dagen vóór den rooidatum genomen d.i. f 7,— in Friesland en f 7,50 in Noord-Holland.

HERLEIDING VAN KOSTEN EN OPBRENGSTEN VOOR VERSCHILLENDE KLASSEN

Bij verschillende teeltonderdeelen bestaat voor de diverse klassen slechts weinig verschil. Wanneer men doelbewust op de teelt van A aanstuurt en de B en C als een tegenvaller beschouwt zijn de posten: extra uitgangsmateriaal, poten e.d. in principe voor alle klassen gelijk; zoo ook bij onze wijze van berekenen de geldopbrengst van de hoeveelheid consumptieaardappelen die op dezelfde perceelen gemiddeld zou zijn verkregen.

De volgende posten kunnen echter verschillen vertoonen:

a. selecteeren:

Wanneer een perceel reeds in een lagere klasse komt, zal minder zorg besteed kunnen worden aan het selecteeren, dit geldt met name voor C. Men kan hier de kosten voor selecteeren 10 % lager nemen dan voor A.

b. doodsproeien:

Dit komt alleen voor bij vroeg te rooien pootgoed, dus vooral bij A en gedeeltelijk bij B wanneer hiervoor eveneens een datum is gesteld.

c. De kosten voor sorteeren, plombegeld staan in verband met de opbrengst en zijn dus voor diverse klassen verschillend.

d. Een verschil tusschen het bewaren in den zomerkuil van consumptie- en pootgoed zal bij de klassen B en C over het algemeen niet aanwezig zijn, terwijl dit bij A soms een klein bedrag is.

Bij den post sproeien (tegen Phytophtora) zal een grooter verschil bestaan tusschen pootgoed en consumptie naarmate vroeger wordt gerooid.

Hetzelfde geldt voor de meerwaarde van den stoppel, welke evenredig is genomen met den termijn van vroeger rooien.

De opbrengsten bij diverse rassen, verschillend al naar den rooidatum, en het gebied, zijn weergegeven in onderstaand overzicht waarbij de herleide opbrengsten — dus die waarvan geen directe waarnemingen bekend waren — tusschen haakjes zijn geplaatst.

In de derde kolom treft men de gemiddelde opbrengsten van consumptieaardappelen aan, zooals deze door de deelnemers voor hun bedrijf zijn opgegeven.

HOEVEELHEDEN IN KG PER HA (VÓÓR OOGSTDERVING)

De cijfers van de klassen waarvoor een berekening door middel van herleiding is verkregen, zijn tusschen haakjes geplaatst.

Ras	Gebied	Consumptie	A	B	C
Eersteling	Friesland	22 100	20 600	(28 500)	(30 000)
	Noord-Holland	21 300	21 900	(27 000) [1]	(30 000) [1]
Bintje	Friesland	35 700	21 800	36 800	(37 000)
	Zeeland	36 200	20 100	27 300 [1]	36 600
	Noord-Brabant	31 200	22 600	(27 500) [1]	(33 000)
Eigenheimer	Friesland	32 700	20 100	(32 500)	(33 000)
	Noord-Holland	34 300	21 300	(30 000) [1]	(33 000) [1]
	Zuid-Holland	33 500	20 000	32 300	(34 000)
Bevelander	Verschillende gebieden	32 100	18 600	(26 500) [1]	(29 000) [1]
Furore	Friesland	36 400	16 800	(36 500)	(37 000)
Alpha	Friesland	39 500	19 900	(38 500)	(40 000)
Voran	Verschillende gebieden	42 500	(22 000)	(35 000) [1]	(42 000)
Voran	Veenkoloniën	36 500	(22 000)	(35 000)	(36 500)
Triumf		30 100	(23 000)	(29 500)	(30 500)
Record		33 100	(20 000)	(32 000)	(33 500)
Noordeling		28 100	(18 000)	(26 500)	(28 000)

[1] In enkele gebieden was er behalve voor de A-klasse ook voor de met [1] gemerkte klassen een vastgestelde eindrooidatum. Hoewel in de overige gebieden geen eindrooidatum voor B is vastgesteld, is toch op grond van de practijkervaring verondersteld dat B i.v.m. voordeeliger sorteering iets vroeger wordt gerooid dan C.

Voor het vaststellen van de opbrengsten van klasse A in de Veenkoloniën is uitgegaan van de empirische cijfers van klasse AA en/of AB, hetzelfde geldt voor Voran op klei.

BIJLAGE VI

OVERZICHT VAN DE SORTEERING, IN PROCENTEN, VAN DE HOEVEELHEID POOTGOED

Gebied	Maten	Eersteling			Bintje			Eigenheimer			Furore			Alpha		
		A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
Friesland	Kriel en uitschot	7	6	6	7	3	5	6	5	5	5	5	5	6	6	6
	28/35	11	9	7	11	6	6	13	8	7	12	6	5	7	4	3
	35/45	75[1])	70[1])	67[1])	41	33	22	41	23	22	39	22	20	23	15	12
	45/60	—	—	—	38	48	54	38	52	51	41	54	50	55	55	54
	Bovenmaats	7	15	20	3	10	13	2	12	15	3	13	20	9	20	25
	Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Gebied	Maten	Eersteling			Eigenheimer		
		A	B	C	A	B	C
Noord-Holland	Kriel en uitschot	3	5	5	2	5	5
	28/35	10	8	7	11	10	8
	35/45	71[1])	68[1])	66[1])	45	30	23
	45/60	—	—	—	39	45	52
	Bovenmaats	16	19	22	3	10	12
	Totaal	100	100	100	100	100	100

Gebied	Maten	Eigenheimer			Gebied	Bintje			Gebied	Bintje			Gebied	Voran			Bevelander		
		A	B	C		A	B	C		A	B	C		A	B	C	A	B	C
Zuid-Holland	Kriel en uitschot	5	6	5	Noord-Brabant	5	6	5	Zeeland	13	6	9	Verschillende gebieden	7	6	6	6	7	7
	28/35	20	10	7		15	7	6		13	7	5		13	8	7	16	13	10
	35/45	46	25	22		45	30	22		38	31	20		50	35	30	45	38	30
	45/60	29	35	51		35	50	54		35	50	55		27	45	42	31	37	40
	Bovenmaats	0	24	15		0	7	13		1	6	11		3	6	15	2	5	13
	Totaal	100	100	100		100	100	100		100	100	100		100	100	100	100	100	100

Gebied	Maten	Voran			Triumf			Record			Noordeling		
		A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
Veenkoloniën	Kriel en uitschot	7	6	6	5	6	6	5	6	6	6	6	6
	28/35	13	8	7	10	8	7	7	7	6	20	15	12
	35/45	50	35	20	45	40	35	30	25	20	50	40	35
	45/60	27	45	42	40	40	42	50	45	45	24	35	40
	Bovenmaats	3	6	15	—	6	10	8	17	23	—	4	7
	Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

[1]) Dit percentage geldt voor de sorteering 35/55 mm.

BIJLAGE VII

OVERZICHT VAN DE GEMIDDELDE KEURINGSRESULTATEN VAN DE LAATSTE JAREN VAN EEN AANTAL RASSEN, UITGEDRUKT IN HET AANTAL HA DER KLASSEN A, B EN C PER 100 HA GOEDGEKEURD GEWAS

AA, AB, B* en EG zijn als klasse A gerekend, klasse N is voor de helft als afgekeurd en voor de helft tot klasse C gerekend

Ras	Gebied	Aantal ha goedgekeurd in		
		A	B	C
Eersteling	Friesland	32	56	12
	Noord-Holland	68	26	6
Bintje	Friesland	28	60	12
	Zeeland	16	67	17
	Noord-Brabant	61	28	11
Eigenheimer	Friesland	20	63	17
	Noord-Holland	78	16	6
	Zuid-Holland	10	46	44
Bevelander	Verschillende gebieden	40	39	21
Furore	Friesland	20	65	15
Alpha	Friesland	18	65	17
Voran	Verschillende gebieden [1]	23	47	30
Voran	Veenkoloniën	27	42	31
Triumf		38	45	17
Record		28	48	24
Noordeling		38	39	23

[1]) De gebieden zijn Noord-Brabant, Friesland en Zeeland met resp. 2, 1 en 1 waarneming. Daar voor Friesland en Zeeland geen cijfers bekend zijn, is hiervoor Noord-Brabant als representatief aangenomen.